

דן בניה סרי

מיקוואות

פעם אחת באתי אצל שני קברים. נבהלה אלי אישה אחת ואמרה: מתייגעת אני שעה ארוכה ואיני מוצאת קבר אבי ואמי לבכות עליהם. אמרתי לה: הנה קברי אבי ואמי. לא תמצאי שם יותר משיש פה, ולא תמצאי חסר פה משיש שם. נפלה האישה על הקברים וגעתה בקול בכי. אמרתי אל עצמי: יודע אני שאיני יכול לבכות עליהם. עתה, הרי זו נהנית, ואלה אינם חסרים כלום.

(מעצמי אל עצמי)

.א.

סמוך לחצות שוב ניעור משנתו, ועוד קודם שהציץ אל עבר מיטת אשתו, מישש בדאגה את תחתוניו. כבר היו רטובים. מזה חודשים אחדים אין הוא שולט בנקביו. קם ממיטתו ונודד עד לחדר השירותים, אך בבוקר שוב עולה הצחנה מבין רגליו.

אלא שאותו לילה, שלא כשאר לילות, היה זה אביו המת שקרע אותו משנתו. משך בו מעל המיטה ושאל לשמו של הילד שעל הספסל בתחנת הרכבת. ראה, המוות עשה באביו שמות. עיניו היו ריקות. עצמות לחייו נקובות. דומה שגם מלסתותיו לא הניחו מאחוריהן התולעים הרבה. "איזה ילד?", שאל. "כבר שכחת?", גער בו. עד לחדר השירותים דלק אביו בעקבותיו, וגם במטבח לא הניח לו לנפשו. לבסוף לא עמד לו עוד כוחו. "מה תשתה?", שאל. "העיקר בלי סוכר", השיב.

"עם מי אתה מדבר שם?", התעוררה אשתו משנתה.

"סתם השתעלתי".

"יכולת לפחות לתחוב מטפחת לפה", קמה ממיטתה וסגרה עליה את דלת חדר השינה.

אביו הפך פניו לאחור ולא הסתיר על הבוז שעלה מגרונו. "למה היא כל כך שמנה?" שאל. המים בקומקום רתחו. "עדיין לא אמרת לי מה תשתה?" שב ושאל. "זה בדיוק", השיב אביו, "באתי לבקש ממך שתזוהר מחר בנסיעה", אמר. "נסיעה לאן?" נדהם. "ואל תשכח לבקש ממנה רחמים גם עלי", חש את משב הרוח בעורפו. "אבא", צעק, אלא שהמטבח כבר היה מיותר.

פתח בחרדה את החלון, אך כל שנותר מצלילתו של אביו, היו רק ענפיו הנוגים של עץ הפלפלון הזקן שבפינת החצר. עתה זכר בוודאות שגם מלפפון החזיק בידו אותו ילד שעל ספסל הרציף. ילד קטן. נפחד. ושם, בקצה המסילה, קרון עץ ישן ואשה שצעקה מתוכו ובכתה.

אף שהחשכה היתה כבדה, הצליח לזהות מבעד לחלון הצונן את מסילת הברזל שהקיפה כלולאת חנק את בתי השכונה. עוד מעט, ידע, תגיע רכבת המשא האחרונה של הלילה. גלגליה נוקשים. שואבים בלסתות פרא את האדמה אל תוך מלתעותיהם. בשעות אלו של אימה היה נמלט אל חדר השירותים ומחליף שם את תחתוניו. אשתו, אף שידעה על חרפתו, לא מיהרה לתת בידו את הנקיים. התהפכה על מיטתה והמתינה לרעידת האדמה הבאה שבה בישרה רכבת הבוקר הראשונה על בואה. רק אז היתה משליכה מעליה את השמיכה, ושולחת לעברו את אחד מפיהוקי הבוקר העצלים שלה. "שוב הרטבת?". והוא, סופג באיטיות את קמטי הבוקר החדשים שצצו על לחייה, לא איחר להשיב, "מה שהורג אותי, זה הדיוק המבהיל של הרכבות".

גם את שני ילדיהם גייסה למערכה. התלוננה שמסעותיו הליליים לחדר השירותים טורפים את שנתם. קמים בבוקר כמסוממים ומחליפים בשגגה את האסלה בכיור הרחצה. כך גם הישגיהם בלימודים. נחותים. והיא, מיום שנולדו, האמינה שהביאה אותם גאונים. מתקני עולם. התכתשה עם המורים שלא הסכימו עם הערכתה. עד ללשכת שר החינוך הריצה את טענותיה. גם בשמותיהם לא הניחה מקום לפשרה. רק מארזי הבשן. שמשון ויפתח. מצביאים על כל צבאות ישראל. גם בו ניסתה לחולל נפלאות. יעצה לו להמיר את שמו לאבימלך או סיסרא. העריצה נשים שפיצחו לגברים את הגולגולת.

במאבקה בתחתוניו הרטובים היתה עמדתה נחרצת. לא הבינה את התלות הנבזית שבין זמני יציאת הרכבות, למניינם העצום של התחתונים

שנאספו במכונת הכביסה. את תביעתו, שהריץ בשמם של התושבים, לסלק את המסילה מתוואי בתי השכונה, הגדירה כקנטרנית. "היית רוצה שנושב לרכב, עם כל המטומטמים שלך, על חמורים?", לעגה לו. גם את עמדתו המעליבה של ד"ר גרשקוביץ, שנטה משום מה לצדד עם דעת התושבים, דחתה בבוז מר. "אולי, דוקטור, במקום כל הפילוסופיה המטופשת הזאת, תגיד לי מתי בפעם האחרונה ראית את האיש שלי עם תחתונים יבשים".

מזה שנים שיחסיו עמה משובשים. מתנהלים בצמצום הכרחי. מעט מלים, שתיקות ארוכות ורחש מתמיד של חריקת שיניים. בתחילה ניסתה אשתו להבין. בעיקר השלימה עם הבוז החרישי שבו התעקש, מיום שחזר אחריה, שלא לקרוא לה בשמה. גיטל. דבר מה בצליל החורק של שמה שיווה ליחסיו עמה אופי של התנכלות עצמית. ועם זאת, לא נטרה לו בלבה על כך. התכנסה מובסת אל תוך עצמה, ושמחה על שהניח לה להאביס עצמה ללא מידה. בעיקר היו אלו החלות הטרויות אותן תחבה לגרונה בהתלהבות חולנית כשל פליטי שואה. גם מעוגות הקרם לא נרתעה וחיבקה אותן אליה כתינוקות הצמאים להנקה. כך, תופחת בהתמדה מעוררת השתאות, גמלה לו בהכרת תודה בחיתולים הרפואיים החדשים שקנתה למענו למסעות הלילה. אך כשהשגיחה בהתעללות הלילית שבה שב וסחט גם תחתונים אלה בין רגליו, נואשה מכל תקווה רפואית והשליכה יתבה רק על מכונת הכביסה.

גם ליד השולחן התנהלו חייהם בהבנה מופתית. הוא לקח מידה בצייתנות אילמת את ספל הקפה, והיא השלימה עם המבט הדוחה שבו בחן את העוגיות המרוקאיות שאפתה על פי עצתה של השכנה. גם את הנשיקה שנשק למצחה קודם שיצא לעבודה, קיבלו שניהם כפשרה נסבלת.

את ביקוריו התכופים שעשה, בעקבות זאת, אצל דוקטור גרשקוביץ, ראה כרע הכרחי, אף שלא תמיד יכול היה לתת אימון ממשי בעצותיו. בעיקר באלו שהיו קשורות באשתו. שתי נשים מתו על הרופא בחייו, וגם השלישית, כך התבשר מפיו, כבר מתלוננת על גושים חשודים בשדה השמאלי. ואכן, כל אימת שבא אצלו, לא היתה בפיו של אותו אלמן סידרתי כל בשורה טובה. "הבריאות של הגברת שלך, אדון בן-שושן, איתנה, למרות משקלה העודף. ואף הלב שלה", בישר אותו בחגיגות פושעת, "פועם כמו אצל בחורות צעירות". גם בשדיה הכבדים לא מצא כל חשד

ממאיר. אמנם, הסכים עמו, שמשקלם הבלתי הכרחי מהווה עלבון ליצר המיני, אך כנגד זאת, לא תלה כל תקווה בהתערבות כירורגית. "ובכלל, אדון בן-שושן", שב ויעץ לו, בלוא מעט אהדה גברית, "מדוע לא תנסה לספור עד מאה לפני שאתה נכנס עם הגברת שלך למיטה?". לרגע התפתה לשבור את הכיסא על ראשו. "איך אפשר", צעק לעברו, "היא נרדמת עוד לפני שאני מגיע לעשרים", הוסיף לזעום. "אז תתחיל לספור מתשעים". היתה זו הפעם הראשונה שחשד בכשרותו המקצועית של הרופא.

עתה, שב ובוחן את כלי המטבח, ראה שדבר לא לקח עמו אביו במנוסתו. הספל שעל אדן הכיור. צלחת העוגה. דומה שגם עץ הפלפלון הזקן נותר כשהיה. ועם זאת, עם ששב והסתכל בכיסא המיוותם של אביו, נבהל למצוא עליה את המזוודה. אלוהים, מי המטורף שהניח אותה שם. בגדיו היו מקופלים בתוכה כהלכה. בעיקר התחתונים הרבים שנאספו שם לצד גרבי הצמר העבים. לא, אין הוא חולם, חבט בידו על לחיו. ואולי צדק ד"ר גרשקוביץ, שיעץ לו באחת מפגישותיהם שיחות עם פסיכולוג. "לא שמצבך חמור עד כדי כך", מיהר בקריצת עין להרגיעו, "אך שיחות עמו הן בהחלט פסק זמן נבון בתחרות המרה שבינך לבין אשתך אם לקנות, או לא לקנות, מכונת כביסה שנייה". אף שבז לעצתו של הרופא, לא דחה, תחת זאת, את עצתו הראשונה, למנות עד מאה. נשם נשימה עמוקה והחל במניין. אלוהים אחד. שני לוחות הברית. ארבע אמהות. שלוש מהן מיובאות מאוקראינה. מדינה אחת, וגם זאת יותר מדי. שני סוסי מירוף. ארבעה שרי ממשלה. אחד מהם, למרבה ההפתעה, דובר אנגלית רהוטה. שני סכינים. גופה אחת. אלמן מאושר. שני יתומים. פילגש אחת בגבעה. שתיים בלשכת ראש הממשלה. עשרים וארבע. עשרים וחמש. עשרים ושש.

"עם מי אתה שוב מדבר?", קראה אשתו מעבר לדלת חדר השינה.

"עשרים ושבע".

"אתה מעיר את הילדים".

"עשרים ושמונה".

"משוגע".

"עשרים ותשע".

כך הוסיפו יחסיהם והחמירו. מיעטו לדבר. נזפו זה בזה באילמות המופתית שבה האזינו שניהם לפעילותיה הליצניות של הבובה ההולנדית של שעון הקיר שבסלון. גם במיטה לא נפגשו הרבה. אולי רק בכדי להעיר זה לזו על מיקום השמיכה. היו ימים שחשדה בו שמא הנכות שבסנטרה, היא שהמאיסה אותה עליו. אך הוא, במידה לא מעטה של הגינות, דחה את חששותיה, ואף המליץ בפניה על התערבות כירורגית לתיקון הנזק. ד"ר גרשקוביץ, ששוב ושוב פנה לקבל את עזרתו, הוסיף לאכזבו. "הסטטיסטיקה הרפואית, אדון בן-שושן מוכיחה שהנשים, לצערנו, מאריכות ימים מבעליהן", קבע. "אבל היא גם שמנה", הזכיר לו. "לא כשמדובר באשה פולניה", הסביר לו.

כשפזל שוב אל עבר הבגדים שטמן במזוודה, נבהל לגלות מתחתם את צעיף הצמר המרופט שבו נהג אביו לעטוף את צווארו בדרכם לתחנת הרכבת. ואכן, כשחלפה אותה שעה רכבת המשא האחרונה של חצות ובטשה בגלגליה את המסילה הסמוכה לביתו, לא נפתע למצוא שגם שקית סוכריות הסתיר בין בגדיו.

בבוקר, כשיצאה אשתו מחדר השינה, מנערת מעל פניה את שארית קמטי הלילה, השגיחה בו רוכן אל המזוודה ומנסה בעיקשות כוחנית לנעול אותה.

"לאן", שאלה בפיהוק מתפנק.

"גם אני עדיין לא יודע".

"תל-אביב?"

"אולי עוד יותר רחוק".

"בטח לאלוהים", שבה ופיהקה, עם שהיא פונה לחדר השירותים.

"כמעט".

"אתה בטוח שהוא פנוי?"

"בימים שהוא אנושי".

"לפעמים אני לא יודעת אם אתה חולה או סתם מטורף".

בחדר השירותים לא התעכבה יותר מבשאר הימים. גם בחדר הרחצה לא הירבתה לעסות פניה במים. כשיצאה אליו שנית, ואף שעדיין היה עור פניה מטריד ומנומנם, לא התקשתה בדיבורה.

"ובכל זאת, לאן אתה נוסע?", שבה והציצה במזוודה.
 "כשאגיע, אשלח לך משם מכתב."
 "שאלו! ", התפכחה רק אז משנתה.
 "הניחי לי."
 "על מה אתה מדבר?"
 "אולי במקום החקירה הזו, תנסי לעזור לי לנעול את המזוודה."
 "אני לא אניח לך לעשות שטויות."
 "כבר לא תצטרכי לסבול."
 "לא, לא, אני יודעת", הפסיקה אותו, "אלה בוודאי הכדורים החדשים
 שהחליף לך הרופא."
 "מעולם לא לקחתי אותם."
 "אז מה קרה דווקא הבוקר?"
 "ארם צריך להיוולד באיזה שהוא יום."
 "דווקא הבוקר?"
 "זה עדיף מלהתעורר בארון קבורה."
 "שאלו?", צעקה.
 "את מעירה את הילדים."
 "אף פעם לא היית כזה טיפש."
 "ולכן נפרד ללא מריבה."
 "לא, לא", הסתערה לעברו וחטפה את המזוודה מידו, "אתה לא הולך
 לשום מקום, אתה שומע?"
 "את הורסת את המזוודה."
 "אני אקרא למשטרה", שבה וצעקה.
 "באיזו אשמה?"
 "אתה לא תהפוך אותי פה בפני השכנים לבדיחה, אתה שומע?"
 "גם כך נמאס גם להם מהתחטונים שלי."
 "אז למה אתה עוזב?", התרככה והניחה את המזוודה מידה.
 "אני חייב."
 "למי?"
 "זה מה שאולי לא ידעתי עד הלילה", השיב, "לאותו ילד."
 "איזה ילד?", השתוממה.
 "זה שהשארתי שם על המסילה."

"אתה בטוח שאתה בריא?"
 "גם אבא ביקר אצלי הלילה."
 "אלוהים, על מה אתה שוב מדבר", נרתעה לרגע לאחור ובחנה אותו
 בדאגה, "אבא שלך מת לפני הרבה שנים."
 "זה גם מה שחשבתי עד היום."
 "אתה בטוח שלא הסתבכת עם הכדורים ההם?"
 "אולי מוטב שתלכי קודם לרחוץ שוב את הפנים."
 "ובינתיים תברח אל אותה זונה."
 "אל תהיי מגוחכת."
 "לא, לא, אני לא כל כך מטומטמת כמו שאתה חושב", קרבה אליו ומשכה
 בחולצתו, "אני יודעת שהזונה ההיא, היא שהכניסה לך את כל הג'וקים
 האלה לראש. כן, כן, היא בטח לא סיפרה לך המלוכלכת הזאת שלפני איזה
 שבוע היא צלצלה לכאן."
 "השתגעתי?!"
 "גם רצתה שאאמין שטעתה במספר, אבל אותי לא מגלגלים כמו אסימון.
 אני יכולה להריח זונה אפילו מהטלפון."
 "את מטורפת."
 "והיא, הסמרטוטה שלך, אפילו לא היה לה אומץ להציג את עצמה. אבל
 אני יכולה לנחש. בוודאי קוראים לה מרסל. תמיד אהבת מרוקאיות. אלו עם
 הספריי האדום והכחול בעיניים. ובכלל", הניחה לחולצתו, ושבה לבחון
 את פניו בלעג מר, "אם אתה חושב שהמזודה הזאת פתחה לי רק היום את
 הראש, אתה טועה. אני עם הג'וקים שלך כבר הולכת הרבה זמן. הרבה לפני
 התחתונים. בעצם כל לילה. אתה בטח חשבת שאני ישנה. או סתם חרשת.
 אבל אני שמעתי את הכל. את כל הקונצרט שלך. ותמיד אותה מלוכלכת.
 חבל שלא הערתי אותך באותם רגעים מן החלום. שתקיא את כל הזבל הזה.
 כל לילה אותה זונה. כל לילה אותה מרסל. או אולי זה היה שם אחר. כן,
 כן, עכשיו כשאני חושבת, זה היה שם אחר. משהו כמו לונה. כן, כן, לונה.
 לא, לא, שם אחר. אה, אה, כן עכשיו אני נזכרת. משהו כמו נונה... כן, כן,
 נונה. זה מה שהקאת כל לילה."
 "נונה...?", נעתקה נשימתו וצנח על הכיסא, "נונה...".
 "אתה רואה, ידעתי", שבה ומשכה בחולצתו.
 "נונה...".

"ואתה חשבת שאני סתם מטומטמת".

"מה... מה עוד אמרתי...?"

"זבל אחד לא מספיק?", שבה וסילקה את החולצה מידה, "ואני אפילו לא בדקתי עם איזה תחתונים חזרת ממנה כל ערב".

"אהה... אהה...".

דומה שרק אז השגיחה בפניו המתמוטטים.

"אלוהים, מה קרה לך?", מיהרה לתמוך בו.

"מים... מים...".

"כבר!", הסתערה על המטבח.

בשובה, כבר נדמה היה לה שראשו נתלש מבין כתפיו.

"מהר, מהר, תשתה", תחבה את הספל לפיו, "שמתי לך בפנים גם מעט קוניאק. כן, כן, ילד טוב, תגמור את הכל. עוד. עוד. יופי", משכה את הספל מפיו, "אתה רואה, די מספיק. אני כבר לא כועסת", ליטפה בחמימות את לחיו, "לכולנו לפעמים עולים כמה ג'וקים בראש. גם אני לפעמים מתעוררת עם אותם ג'וקים. ותמיד, כמוך, עם אותה שטות. אבל עכשיו נגמר הכל. לונה, נונה, מה זה כבר חשוב. וגם העיניים שלך, פתאם... חה, חה, אתה בטח רוצה נשיקה", רכנה אליו ונשקה לו על שפתיו, "חה, חה, ילד שובב. אני כבר לא זוכרת מתי בפעם האחרונה נתתי לך נשיקה. נכון, כל יום אתה חוזר עייף מ... כלומר, מהעבודה. אבל עכשיו, שאול מתוק שלי, נגמר הכל. אני אעזור לך לשכוח את כל הלכלוך ההוא. נחליף ראש ונתחיל את כל הסיפור מההתחלה. גם שני הילדים יעזרו לנו. כן, שניהם. אילו רק ידעת כמה מתגעגעים הם לסיפורים המטורפים שהיית רגיל לספר להם לפני שהלכו לישון. בעיקר הסיפור על אותו תוכי שקטף לזאב את האף שלא יוכל להריח את הנזלת של סבתא. ואתה בוודאי גם זוכר את כיפה אדומה. קנית לה נעל זכוכית ושלתת אותה עם פקיד מס הכנסה לפתוח לעצמה שם תיק. אפילו אני לא הבנתי את הבדיחה. לא, לא, אל תתחיל עכשיו גם לבכות. הנה, אין דבר, עוד נשיקה. אתה רואה, גם אני כבר חצי מטומטמת. עכשיו מספיק. תנוח מעט, תנסה לעצום את העיניים. אולי גם תנסה, כפי שהציע לך ד"ר גרשקוביץ, לספור עד מאה. גם הוא, כמוך, שובב לא קטן. גמר עם שתי נשים, וגם את השלישית, בוודאי שמעת, אישפזו לפני כשבועיים. גאון. בינתיים אכין לך מעט חלב. נכון, אני יודעת שאתה מתעב חלב נקי. אבל אפילו הרופאים ממליצים על חלב במקרה של

התמוטטות כמו שלך. לא, לא, אל תפתח עלי עיניים. אני לא אמרת משוגע. הנה המטפחת תנגב את הפנים. אני אוסיף לחלב גם מעט דבש. חה, חה, אתה זוכר מה אמרת לי פעם על החלב. אם מוכרחים לשתות ממנו אז עם כל העטין. למות ממך. תמיד היית שובב. וגם אני, למרות שהתביישתי, אהבתי את המלים החצופות שלך. גרמת לי, בטבעיות שלך, להיות אישה אחרת. משהוא כמו אותן נשים... סליחה, לא חשוב. אני גם לא הייתי מאמינה על עצמי שאי פעם אצליח לדבר בחופשיות גסה, כפי שאני מדברת היום. אני שצמחתי עם המלים היפות של התנ"ך. עם אבא שכמעט יצא מתוך הלוחות, ופתאום, אפילו את המלה זונה אני מבטאת ללא גמגום. לא, אל תבכה שוב. לא לזה התכוונתי. עכשיו מספיק. טחנתי לך מספיק את המוח. ועכשיו עד שהחלב יתחמם, תסתיר בינתיים את המזוודה. אני לא רוצה שהילדים ידעו איזה בוקר משוגע עבר על שנינו".

גם לאחר שעזבה למטבח, נותר על הכיסא. נונה. נונה. שוב אותן רוחות רפאים. מה עוד ביקש שם אביו על המסילה. עכשיו גם הראש מתפוצץ. ולמה עדיין יושב שם פנס החורף. אה, עכשיו גם אינו יכול לנשום. לפתוח את החלון. לבלוע את ריח עץ הפלפולן הזקן. ובינתיים, שם במטבח, מרתיחה לו אשתו את החלב. בוודאי גם הבוקר תמיס לתוכו את אחת מאותן גוללות מפוקפקות שנתן בידה ד"ר גרשקוביץ בסתר. כך, עם הרעל הזה, הבטיח לה בוודאי אותו בדאי, ישוב בעלה לגעות כפר בין רגליה. חלב בבוקר. קפה תפל בערב, ולפני השינה, אותו מניין מדכא של מאה צפרדעים. קרוב לחצות יתעורר משנתו וישאל את אלוהים, מה השעה. ואז רכבת המשא. הלחות הבלתי נסבלת שבין הרגליים. סמוך לבוקר תתעורר גם אשתו משנתה, ובהילוך כושל, כשל מיטה חורקת, תסתיר עצמה בשירותים. בצאתה, כבר תחריש רכבת הנוסעים הראשונה את רצפת האדמה. "כן, את צודקת", יטה מבטו מעליה אל עבר שעון הקיר שמעל מזנון השיכר, "חמש ארבעים ותשע".

אף שלא גילה לאשתו כלום מאותם חלומות שטרפו את שנתו, חשד בה שמעצמה ידעה. אימת הרכבות. ארובות הקטר שנגסו ללא רחם בלסתות שחורות את השמים. ואותו ילד קטן, כמעט אילם, שישב עם המלפפון על ספסל העץ שליד קופת התחנה והסתכל נפחד בשמים. אביו הבטיח לו שמים סמוקים, עטופים בענני כבשים, וציפורי שיר קמורות מקור, המרחפות כטווסים מעל הגגות העשנים. אלא שהשמים כיזבו. היה

זה רק נהג הקטר הכרסתן שקידם במעיל גשם נטול כפתורים את פניהם. לחץ בדומיה את ידו של אביו, ולאחר שרמז לו, בפזילת עין נסתרת, אל עבר קרון העץ הישן שבקצה המסילה, טיפס על מפלצת הפלדה והחריש בצפירות מקוטעות את הגניחות הנוגות שעלו מבטן הקרון. כשיצא אביו את הקרון, כבר המתין לו נהג הקטר ליד הספסל. נטל מידו של אביו את שטר הכסף ולאחר שתחב אותו לכיסו, ליווה אותם אל מחוץ לשער התחנה. "הבטחתי לאבא שלך שבחנוכה נסע כולנו אל הים", אמר.

כך שבו שותקים מן המסילה.

גם בבית לא יצא אביו משתיקתו. נתן בידה של אמו את מכנסיו לכביסה, ומבלי ששאל לשלומה, מיהר לחדר הרחצה. בצאתו, נשתנה מעט טעמו. "מה שלומך?", התעניין רק אז במחלתה.

ואכן, כצפוי, הקדימו אותה שנה השלגים וירדו כבדים על ירושלים. עטפו כבמעטפת תכריכים גם את ההרים, וכיבו בשאונם את כל נרות החנוכה שהוליכו אל הים. נותר רק הנר התשיעי, אך גם הוא כבה עם טיפות הדם הראשונות שהחלה אמו פולטת מגרונה.

כשמתה, לא שב עוד אביו אל המסילה. כלא עצמו בתוך שתיקה כבדה ואסר על האנשים לבוא ולנחמו. גם באמו לא שב עוד אביו לדבר, וגם באותם פעמים שאנוס היה, לא קרא לה בשמה. כיוון שפתיו בכאב ודיבר בה בלשון חכמים, "האישה ההיא". כך גם נשתמר זכרה אצל הבריות. "האישה ההיא". גם הוא, כאביו, נשמר מלקרוא בשמה. גם לא בנוכחות זרים. אולי רק פעמים, בלילות, אלא שאז מצא את אביו מוטל בין ספלי הקפה הריקים שבמטבח, ומניח לשיער ראשו לנשור בסתר לרצפה.

כך, יתום כמעט גם מאביו, נותר לבדו. ילד של קירות אילמים. מנסה לשווא למשוך את אביו מספלי הקפה. נשות השכנים שניסו לעזור בניקיון הבית, נסו על נפשן. גם את הכביסה מיאן לתת בידיהן. דבר מה, כרוח רפאים, עטף אותו אותם ימים ואיים לטרוף את דעתו. הכל ידעו, שרק אישה חדשה תציל אולי את אביו מטירופו. תטהר את הבית מאימת הרפאים שהותירה אמו המתה מאחוריה. ואז היה זה חכם השכונה שזכר את אחותה היפה של אמו, את דודה נונה. האמין שבכך אולי יכופר סוף סוף לאותו חטא נושן שהביא בשעתו את אביו לשאת על כורחו במצוות הסבא העריץ את הצעירה על פני הבכורה היפה. אלא שאותו ערב, כשהגיע החכם ועמו השדכן האפגני אל הבית, התפרץ אביו לעברם באגרופים

קמוצים והשליכם מתוך הבית. "לא את נונה", טרק עליהם את הדלת, "רק אישה מכוערת. רק מכוערת. מכוערת.

כך שב אביו ושקע אל תוך אפלת עצמו. הבהיל את האנשים מלהתקרב אליו. אף הוא, אף שהיה בנו, נשמר מפני טירופו של אביו. מפני מסעות הלילה השחורים שעשה מסביב למיטתה הריקה של אמו המתה. שוב ושוב, בעיקר בלילות החורף הסוערים, הקיף את המיטה הריקה ולא חדל להתחנן בפני השמיכה המיומת. "שושנה, שושנה, רחמי עלינו. רחמי עלינו".

כך החל נמלט מפני אביו אל תוך הספרים הרחק מאימת הרכבות. מאש הקטרים. חצה עם הספרים את ערכות הקרח. קדח במזחלות השלג נהרות ואגמים קפואים במסעותיו הנואשים אחר נסיכת הגחליליות. עד לסין הגיע, כמרקו פולו. הספרנית השמנה שבספריה הציבורית היתה הראשונה שהשגיחה באימה שבה נס מן הבית. יעצה לו ספרים אווריריים שבהם שייט על גבי סירות נוי על פני נהרות הבושם של נסיכת הנילוס. ריחף עמה כשפירית עצובה על פני שושנות המים והפך בנשיקתה לפרפר. לבסוף, יעצה לו הספרנית הטובה לשוב אל ספרי התנ"ך. "שם עדיין לא היו רכבות", הבטיחה לו כשבכה על גורלה של ילדה שנמחצה מתחת לגלגלי הקרונוט, "רכבו רק על גבי חמורים. גם את דוד המלך שלך הרכיבו על חצי בהמה". ידע שהרכבת לעולם תהיה הבטחה של אביו. של אביו בלבד. ותמיד עם נר ראשון של חנוכה, קודם שגאה המבול וסחף את המסילה עד להררי אררט.

כשעבר, לאחר נישואיו, להתגורר בבית שלידי המסילה, הכיר מיד בטעותו. הפציר באשתו לעקור מן המקום. לנסות בתי כפר סתוויים. מטעי פרדסים. געיית פרות. ואפילו צחנת הרפתות. אלא שאשתו, בקור רוח מעליב של אחות רחמנייה, בזה לתחינתו. "אתה כבר ילד גדול", סיכמה את דעתה על פחדיו מפני הקטרים בלשון צחה, ואספה מידו את התחתונים.

בתחילה נדמה היה שהשלים עם גורלו. לגם במיאוס את החלב הפושר שמהלה בו אשתו את הדבש, ואף הקפיד, במצוותו של ד"ר גרשקוביץ, על מניינם המדוייק של הצפרדעים. ואף על פי כן, עדיין נותרו מסעות הלילה המבישים לשירותים. בתחילה ניסה, בעצת אחד השכנים, חשיבה הודית.

סגד לקוראות בקפה. ואף התפתה, בעצת חבריו לעבודה, טיפול אצל מפרקת שרירים רוסייה. אך למעט חשש לסדק בכתף, יצא גם את ביתה בידיים ריקות. נותרה רק רכבת המשא הלילית, ששלפה אותו, שוב ושוב, כפיתיון ממאיר, מתוך צלעותיו, עד לחדר השירותים.

ד"ר גרשקוביץ, ששוב הריצה אותו אליו אשתו, לא חזר בו. רק מאה צפרדעים. וכולם ממין זכר. גם בביקור השני, כשגילתה לו אשתו, שגם שני הילדים החלו מרטיבים, כאביהם, בלילות, לא חזר בו מעצתו, אם כי התיר לו להחליף מפעם לפעם את מאה הצפרדעים במספר זהה של עטלפים.

חבריו לעבודה, אף שעדיין לא סלחו לו על תפקידו המאיים כמבקר פנים, שבו וניסו לסייע בידו. בפעם זאת יעצו לו להציף את חדרו בעציצי פרחים, ואפילו בצמחי תיבול ספרדיים. "הם יכולים להחזיר בתשובה אפילו אדמו"ר הונגרי", הבטיחו לו. הגדיל מכולם סגן מנהל מחלקת הכספים, איש כחוש, בעל נטייה עליזה לגמלוניות, שיעץ לו, שלא כדעת חבריו, למלא את קירות החדר בתמונות נוף חורפיות. בעיקר נורווגיות. "זה מאוד עזר לאמי לאחר שהתאלמנה מאבי". אלא שהוא דחה בנימוס את עצתו ושב להתעלל בעצמו. הציב, תחת זאת, על שולחנו, חרף עצות חבריו, את תמונת אשתו, ואף זאת, רק לאחר שהוסיפה עוד כארבעה קילוגרמים למשקלה.

ואז אותו חורף, כשהקדים השלג הראשון וירד בנר רביעי של חנוכה, שב אל המסילה. המראות נותרו כמעט כשהיו. רעפי הגג האדומים. רחבת ההמתנה המרוצפת בקורות עץ כבדים. ואף אותן קלונסאות ענקיות שעמסו על כתפיהן את סככת המשרדים. הנוסעים המעטים שהתכרכלו עליזים בתוך המעילים, עוררו בו את התחושה המביכה שמא טעה בדרכו ונקלע למסע הלוויה של מלווה בריבית. אלא שאז לפתע הופיע איש נמוך, לבוש חליפת פקידים ירוקה, ובתנועה, שהלמה להפליא ילד שובב, הוציא את ההפתעה מכיסו. משרוקית. שלוש פעמים נשף לתוכה קודם שנשאבו הנוסעים המעטים לקרונות. אז גם ניעור הקטר הכבד לחיים. פלט את העשן הסמיך מארובתו, וכשהוא לוכד במלתעות פלדה את הקרונות שמאחוריו, עזב בצווחה את התחנה.

נותר רק הוא לבדו. רגע ארוך ליווה בעצב את ענני הכבשים המפוייחים שפלט הקטר בדהרתו, קודם שחמק בהילוך מהוסס אל עבר הקרון הישן שבקצה המסילה. השנים הרבות שעברו מאז היה ילד נגסו בתקרת הקרון בפראות. כתליו נרקבו. רצועות עץ גסות נעלו בהצלבה את דלתו. כך גם אשנביו העלובים. דבר לא העיד עוד על תפארתו הנושנה. הוציא נר מכיסו ובתנועה שפופה, כשהוא מנסה לגונן על הנר מפני הרוח, ניסה להעלות בו אש. אלא שהרוח התעמרה בו וכיבתה את הלהבה הזעירה. "מה זה, מה אתה עושה שם?", זעק לעברו מרחוק בעל המשרוקית. "מנסה להדליק נר", הסביר לו. "השתגעת?!", מיהר האיש לעברו, "אתה עלול לשרוף את הקרון הזה". אף שהאיש לא ניסה לגרשו, דבר מה בעינו הימנית עורר בו צער גדול. אטומה היתה בחולי לבן. "אתה עובד כאן הרבה זמן?", קרב אליו. "למה?", חשד בו בעל המשרוקית. "היתה מתחבאת פה לפעמים איזו אישה אחת", אמר. "אה, אז גם אתה מכיר את כל הלכלוך שהלך פה".

כששבה אשתו מן המטבח לא נעלבה למצוא אותו מחזיק שוב במזוודה.

"אז בכל זאת החלטת לעזוב?".

"אני שמח שאת לא מקשה עלי".

"לפחות תשתה קודם את החלב".

"הפעם בלי סוכר", ביקש.

"דבש".

"אני מודה לך".

"ובכל זאת, אולי תעזוב מחר".

"מה זה כבר יועיל?".

"בינתיים ננסה שוב את ד"ר גרשקוביץ".

"הפעם זו המלחמה שלי".

"הוא מומחה לכל מחלה", הבטיחה לו.

"לא בזו", דחה בקול מהורהר את דבריה, "את הנר הזה אני חייב להדליק לבדי".

"איזה נר?", בחנה בדאגה את פניו.

"על המסילה".

"לפעמים אני פוחדת שאתה לא האיש שהתחנתני איתו".

"הניחי לי".
 "אולי בכל זאת ננסה את ד"ר גרשקוביץ", שבה ונכשלה בלשונה.
 "אל תהיי טיפשה".
 "אני מצטערת".
 "אולי, בכל זאת, תלכי כבר להתרחץ".
 "ובינתיים תברחי מהבית".
 "אני אמתין לך".
 "אתה מבטיח?".
 "מעולם לא שיקרתי לך".
 ואף שכך, הוסיפה לעמוד.
 "זה בטח הפרצוף שלי שנמאס עליך".
 "מספיק".
 "תמיד ידעתי שהסנטר הארוך שלי יגמור אותי לבסוף".
 "בעניין זה, את יודעת, שמעולם לא הכאבתי לך".
 "ובגלל זה מאוד אהבתי אותך", ניסתה להתרפק עליו, "אתה היית היחיד
 שלא עשה מהסנטר המטומטם שלי חגיגה".
 "הייתי נושא אותך לאשה גם אילו איבדת רגל".
 "כל כך אהבת אותי?", התפתתה להאמין.
 "מאז התבגרת".
 "והיום?".
 "לכי כבר להתרחץ".

הסנטר השבור אכן רדף אותה עוד מן היום הראשון שבו פגש בה
 לראשונה באוטובוס. חש במצוקתה. בתחילה נמנע מלשאול, והיא,
 בצניעות נזירית, התאמצה שלא לחייך, ואף לא לחשוף את עלבונה. ועם
 זאת, לא חדל כל אותה נסיעה באוטובוס לתהות על נכותה. לרגעים חשד
 בה שבנעורותה התפקרה ונסחפה עם הבחורים. אפילו הרופא החרדי שאותו
 פגשו סמוך לנישואיהם, הוסיף על מבוכתו בלשון הנקייה שבה רמז על
 סנטרה. "גם יעקב אבינו, בתי, לא יצא נקי מאותו מלאך. צלע מאז על
 ירכו". לימים, כשנישאו, נמוגו כל חשדותיו. אצבע אלוהים, סיכם לעצמו
 את חרפתה.

היה זה, להפתעתו, ד"ר גרשקוביץ, שבביקורם הראשון אצלו, התעניין בסנטרה הפגום. "נפלתי פעם, כשהייתי ילדה, בחורשה של ליפתא", השיבה לו בלשון שהפתיעה אף אותו בכנות שבה ליוותה את דבריה. "מה עשית שם?", התעקש הרופא לדעת. בפעם זאת החרישה ולא השיבה לו כלום. "טיפשה", היה זה הוא שצחק הפעם למבוכתה, "הרי מצאתי אותך בתולה".

המלים העממיות שלו הכאיבו לה. מעולם לא הורגלה להן. כל ימיה, קודם לנישואיהם, חיה במשפחה חרדית. כלואה בלשון אדוקה של בית מדרש. מנהגים תקיפים. בגדי כליאה שחורים. ועיניים, שבמצוות אביה, מעולם לא הגביהו מעבר לגובה הרצפה. בימים הראשונים להיכרותם התאמץ לרצותה. הקפיד להתנסח בלשון של בית הכנסת, ואף הקפיד בבגדיו. והיא, נעתרת למאמציו, התפתתה להאמין לו, ואף התירה לו לגרור אותה עמו עד לחורשת המתים של קברות הסנהדרין. שם, נדהמת מאפלת העצים השותקים, לא נשמרה לרגע והניחה לו לנשק אותה על פיה. אלא שאז, כששבה אליה נשימתה, פרצה בצעקה ונמלטה מפניו על נפשה.

שבועות לא מעטים לא שבה לצלצל אל ביתו. האמין שלא סלחה לעצמה על שהניחה לו לנשקה. ואז, כשנואש מלראותה, צלצל הטלפון בביתו. בפעם זאת היה קולה שבור ומתרפס. התחננה בפניו לפגוש בה עוד באותו ערב.

וכך היה.

החופה, כצפוי, נערכה בבית דודתה בחיפה. הרחק מבני משפחתה שהחרימו אותה. מניין שכנים ושני עדים שנאספו באקראי מן הרחוב נכחו בעת שניפץ בנעלו את הכוס. דודתה, אף שהקפידה על טקס צנוע, לא חסכה מן השולחן כלום, ואף הפתיעה את מעט האורחים בעוגיות מרציפן שהעלתה מן המגדניה האוסטרית שמעבר לרחוב.

בלילה, לאחר שעזבו האורחים, משכה את אשתו אל פינת החדר והישקתה אותה מבקבוק השיכר. גם לפיו נתנה מאותו בקבוק. "אתה צריך להתנהג איתה בהרבה סבלנות", ביקשה, "אצלם בבית היא לא ידעה אפילו מה זו נשיקה". למחרת בבוקר, כשיצאה אשתו לראשונה מחדר השינה, כבר היה הילוכה כושל. "כנראה שיש לו הרבה כוח", שמחה על תשישותה. ועם זאת, בארוחת הבוקר, כבר שררה עגמומית על פניה של אשתו. דודתה אמנם הירבתה לדבר, ומפעם לפעם אף ניסתה למשוך את

תשומת לבה לזמני צפירת הספינות שעלו מעבר לנמל, אלא שבמהרה נואשה אף היא ושקעה, כמותה, באותה עצבות. "אל תדאגי", ניחמה אותה לבסוף על החרם שגזר עליה אביה, "הנכד הראשון ישבור אותו".

לאחר כשבוע עזבו את חיפה בדרכם אל ביתם החדש.

שנים אחדות הוסיף אביה להתנכר לה. גם לאחר שנולדו שני נכדיו, לא חזר בו מזעפו. אסר על בני משפחתו לקיים עמה קשר כלשהוא. את המכתבים המעטים שניסתה להעביר בסתר אל אמה קרע בזעם, ואף השחית את תמונת שני הנכדים שהסתירה באחד מהם. לא יכול היה לשאת את חרפתו בקרב תושבי השכונה, ואף ייחס לכפירתה את מחלת הסוכרת שהכריעה אותו לבסוף.

לאחר מותו, היתה זו אמה שצלצלה אליה ראשונה. שוחחו בנימוס. בדרך ארץ. מקפידות לשאול בענווה זו לשלומה של זו. מפעם לפעם מחתה אשתו דמעה מעיניה, אלא שבמהרה נעשה דיבורה מתון ויציב. גם עמו ניאותה אמה לדבר. "מה שלומך, גברת שיינבאום?", הקפיד, כבתה, לפנות אליה בלשון צחה.

כשיצאה אשתו שנית מחדר הרחצה. כבר היו פניה סמוקות משמן המשחה שעיסתה בו את לחייה.

"אני יודעת שאתה מתעב את הריח הזה", התוודתה בקול חרישי.

"כל עוד חשבתי שזה בריא, לא התערבתי".

"תמיד הערכת את הסבלנות שלך".

"אני מודה לך".

"אני מקווה שלקחת איתך גם כמה סנדוויצ'ים".

"אני כבר אעצור באיזה קיוסק", הבטיח לה.

"האוכל בחוץ לא תמיד...".

"אני אקפיד רק על מזון כשר", שב והבטיח לה.

"יש גם עוגה במקרר".

"אני אוותר הפעם".

"עוגת גבינה. זו שתמיד אתה אוהב".

"את אשה טובה".

"ואל תשכח לקחת גם איזה סוודר".

"אני שוב מודה לך".

"אז אני מבינה שזה הוא זה", אמרה.

"אולי רק הילדים".

"אני כבר אסביר להם", הבטיחה.

"ותני להם נשיקה בשמי", ביקש.

"לא אשכח".

"אז אם כן, שלום".

"שלום".

ירד בגרם המדרגות, ורק סמוך לשער הבניין שמע את דלת הבית
נסגרת לאיטה. רווח לו. נשמרה שלא להעיר את הילדים.